



Kredito unijų ir Lietuvos centrinės kredito unijos veiklos apžvalga 2015 m. II ketvirtis

Leidžiama perspausdinti švietimo ir nekomerciniais tikslais, jei nurodomas šaltinis.
© Lietuvos bankas, 2015

Gedimino pr. 6, LT-01103 Vilnius
Tel. (8 5) 268 0029, faksas (8 5) 268 0038

www.lb.lt
info@lb.lt

Kredito unijos. 2015 m. liepos 1 d. Lietuvos banko licenciją vykdyti veiklą turėjo 74 kredito unijos. Jos vienijo 153,5 tūkst. narių (2015 m. antrąjį ketvirtį narių skaičius padidėjo 1,8 tūkst., o nuo 2014 m. liepos 1 d. – beveik 8 tūkst.). Ataskaitinę datą 63 kredito unijos buvo Lietuvos centrinės kredito unijos (LCKU) narės, tačiau liepos mėnesį, vienai kredito unijai išstojus, LCKU narių sumažėjo ir atitinkamai (iki 12) padidėjo savarankiškai dirbančių kredito unijų.

Kredito unijų turtas, 2015 m. antrąjį ketvirtį sumažėjus indėliams, sumenko 7,6 mln. Eur ir, 2015 m. liepos 1 d. duomenimis, sudarė 622,8 mln. Eur, arba 2,8 proc. bankų sistemos turto (prieš metus – 2,5 %).

Kredito unijų sektoriaus veiklos rodiklių kaita

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	Suma (mln. Eur)			Pokytis (%)	
		2014-07-01	2015-04-01	2015-07-01	2015 m. II ketv.	per metus
1	Turtas (aktyvai)	566,6	630,4	622,8	-1,2	9,9
2	Pinigai	3,4	3,5	3,9	11,4	14,7
3	Lėšos bankuose	6,5	8,1	18,5	2,3 k.	2,8 k.
4	Lėšos LCKU	66,5	89,4	95,1	6,4	43,0
5	Vyriausybės vertybiniai popieriai (VVP)	199,7	235,7	198,2	-15,9	-0,8
6	Suteiktos paskolos	265,2	262,1	275,8	5,2	4,0
7	Specialieji atidėjiniai paskoloms	10,4	19,0	20,7	8,9	99,0
8	Specialiųjų atidėjinių paskoloms ir paskolų santykis (%)	3,8	6,7	7,0	–	–
9	Įsiskolinimai LCKU	23,6	17,0	15,6	-8,2	-33,9
10	Indėliai	482,4	550,0	541,7	-1,5	12,3
10.1	Kredito unijų narių ir asocijuotųjų narių	479,7	547,4	538,1	-1,7	12,2
11	Pajinis kapitalas	50,2	52,0	53,4	2,7	6,4
12	Einamųjų metų pelnas (nuostolis)	2,1	3,6	0,1	–	–

Kredito unijų turto struktūra nekito – kaip ankstesnėmis ataskaitinėmis datomis, taip ir 2015 m. liepos 1 d. reikšmingiausia kredito unijų turto dalį (44,3 %) sudarė nariams suteiktos paskolos (275,8 mln. Eur). 2015 m. antrąjį ketvirtį kredito unijų paskolų portfelis padidėjo 13,7 mln. Eur. Didžiausią įtaką kredito unijų sektoriaus paskolų portfelio augimui minėtu laikotarpiu turėjo vienuolikos kredito unijų, suteikusių naujų paskolų verslui, žemės ūkiui ir būstui finansuoti, paskolų portfelių padidėjimas. Šių kredito unijų paskolų portfelių pokytis didžiaja dalimi lėmė asocijuotiesiems nariams (daugiausia juridiniams asmenims) suteiktų paskolų padidėjimą 6,4 mln. Eur (iki 72,5 mln. Eur) ir minėtų paskolų dalies sektoriaus paskolų portfelyje augimą (iki 26,3 %).

Pažymėtina, kad kredito unijų paskolų kokybė ataskaitinį ketvirtį blogėjo, todėl buvo formuojama daugiau specialiųjų atidėjinių galimoms paskolų nuvertėjimo išlaidoms padengti. Kredito unijų suformuotų specialiųjų atidėjinių ir paskolų santykis minėtą laikotarpį padidėjo 0,3 proc. punkto – iki 7 proc., o neveiksnių paskolų, 2015 m. liepos 1 d. duomenimis, sudarė daugiau kaip ketvirtadalį visų paskolų. **Blogėjanti paskolų portfelio kokybė rodo, kad vis dar esama kredito unijų poreikio kaupti kapitalą, reikalingą susidariusiems ir galimiems paskolų vertės sumažėjimo nuostoliams amortizuoti ir stabiliai veiklai užtikrinti.**

2015 m. liepos 1 d. duomenimis, beveik trečdalį kredito unijų turto sudarė investicijos į skolos vertybinius popierius (VP). 2015 m. antrąjį ketvirtį jos sumenko beveik 16 proc. – iki 198,2 mln. Eur. Minėtą laikotarpį kredito unijos reikšmingai sumažino turimų trumpalaikių (iki 1 m.) VP portfelių. Taip pat mažėjo ir ilgalaikių VP, sudarančių 99 proc. visų investicijų į VP, portfelis. Šešios kredito unijos, turėjusios 0,7 mln. Eur vertės ilgalaikių Graikijos VP,

dėl neapibrėžtos šios šalies ekonominės padėties formavo jiems specialiuosius atidėjinius. Ataskaitinę datą Graikijos VP suformuoti specialieji atidėjiniai sudarė 0,3 mln. Eur. Tikėtina, kad investicijų į VP mažėjimą lėmė ne tik padidėjęs narių poreikis paskoloms, bet ir kredito unijų rengimasis vykdyti įsigaliosiančių Kredito unijų investavimo į ne nuosavybės vertybinius popierius taisyklių reikalavimus. Pagal minėtų taisyklių nuostatas nuo 2015 m. gruodžio 31 d. kredito unijų investicinis portfelis neturės sudaryti daugiau kaip 50 proc. kredito unijos balansinio turto, o vidutinė VP portfelio modifikuota finansinė trukmė neturės būti ilgesnė kaip penkeri metai. Nuo 2016 m. gruodžio 31 d. investicinis portfelis neturės sudaryti daugiau kaip 35 proc. kredito unijos balansinio turto, o vidutinė VP portfelio modifikuota finansinė trukmė neturės būti ilgesnė kaip treji metai, o nuo 2017 m. gruodžio 31 d. – neturės būti ilgesnė kaip dveji metai. Pažymėtina, kad kredito unijoms, nemažai investuojančioms į ilgus trukmės ir žemesnius investicinius reitingus turinčius VP ir prisiimančioms sandorio šalies ir rinkos riziką, Lietuvos bankas taiko individualias priežiūros priemones.

Pagrindinis kredito unijų finansavimosi šaltinis tebėra indėliai. Jais, 2015 m. liepos 1 d. duomenimis, buvo finansuojama beveik 87 proc. kredito unijų turto. 2015 m. antrąjį ketvirtį, dėl žemės ūkio darbų sezoniškumo sumažėjus neterminuotiesiems indėliams žemdirbius vienijančiose kredito unijose, indėlių portfelis sumažėjo, tačiau, palyginti su 2014 m. liepos 1 d. duomenimis, indėliai išaugo daugiau kaip 12 proc. ir 2015 m. liepos 1 d. sudarė 541,7 mln. Eur. Fizinį asmenų indėliai ir toliau sudarė didžiausią indėlių dalį (97 %).

Didėjant kredito unijų narių skaičiui, pajinis kapitalas 2015 m. antrąjį ketvirtį padidėjo 1,4 mln. Eur ir, 2015 m. liepos 1 d. duomenimis, sudarė 53,4 mln. Eur, tačiau kredito unijų perskaičiuotas kapitalas, kuris labai svarbus daugumos kredito unijų veiklos riziką ribojančių normatyvų ir kitų teisės aktų reikalavimų vykdymo užtikrinimui, sumažėjo 3,1 proc. (iki 57,1 mln. Eur). Perskaičiuoto kapitalo mažėjimą nulėmė kredito unijų patirti nuostoliai.

2015 m. antrąjį ketvirtį kredito unijos patyrė 3,5 mln. Eur nuostolių, kurie sumažino pusmečio pelną iki 0,1 mln. Eur (2014 m. tą patį laikotarpį kredito unijos uždirbo 2,1 mln. Eur pelno). Pagrindinė ataskaitinio laikotarpio nuostolingos veiklos priežastis – nuostoliai, patirti dėl VP perkainojimo (4,1 mln. Eur), kurie beveik du kartus viršijo 2015 m. pirmąjį ketvirtį iš VP perkainojimo gautą vienkartinio pobūdžio pelną. Kredito unijos 2015 m. pirmąjį pusmetį uždirbo mažiau pajamų nei praėjusių metų tą patį laikotarpį ir patyrė 8,6 proc. didesnes nei minėto laikotarpio išlaidas. Didžiausią išlaidų dalį (38 %) sudarė operacinės išlaidos ir palūkanų bei vertės sumažėjimo išlaidos (po 23 %), o didžiausia pajamų dalis (59 %) teko palūkanų pajamoms. 2015 m. pirmąjį pusmetį pelningai dirbusios 44 kredito unijos uždirbo 2,8 mln. Eur pelno, o 30 nuostolingai dirbusių kredito unijų patyrė 2,7 mln. Eur nuostolių.

Kaip minėta, ataskaitinį ketvirtį kredito unijų sektoriaus paskolų portfelyje padidėjo asocijuotiesiems nariams suteiktų paskolų dalis, o perskaičiuotas kapitalas dėl patirtų nuostolių sumažėjo. Pažymėtina, kad minėti pokyčiai gali turėti nemažą įtaką kai kurioms kredito unijoms ateityje užtikrinant kapitalo pakankamumo normatyvo vykdymą, nes Lietuvos bankui pakeitus kapitalo pakankamumo normatyvo dydį (nuo 2015 m. rugsėjo 30 d. visoms kredito unijoms bus taikomas vienodas (13 %) kapitalo pakankamumo normatyvas), buvo pakeistos kapitalo pakankamumo apskaičiavimo taisyklės. Pagal šių taisyklių reikalavimus didesnis kapitalo poreikis skaičiuojamas labiau rizikingam turtui, t. y. asocijuotiesiems nariams suteiktoms paskoloms, priklausomai nuo jų dalies paskolų portfelyje. Atsižvelgiant į tai, kad kai kurių kredito unijų reikšmingą paskolų portfelių dalį (net iki 80 proc.) sudaro asocijuotiesiems nariams suteiktos paskolos, **kapitalo stiprinimas ir toliau yra vienas iš svarbiausių kredito unijų sektoriaus uždavinių. Todėl kredito unijos, siekdamos užtikrinti veiklos riziką ribojančių normatyvų ir kitų teisės aktų reikalavimų vykdymą, panaudodamos visas priemones privalo suformuoti tvarų kapitalą, kuris yra būtinas siekiant užtikrinti finansinių paslaugų teikimo saugumą ir patikimumą.**

Pateiktų 2015 m. liepos 1 d. ataskaitų duomenimis, kredito unijų sistemos likvidumo rodiklis sudarė 63,71 proc. (minimalus reikalaujamas – 30 %¹). Kredito unijų kapitalo pakankamumo rodiklis sudarė 22,14 proc. (minimalus reikalaujamas – 13 %²). Ataskaitinę datą kredito unijų veiklos riziką ribojančių normatyvų nevykdė devynios kredito unijos. Viena kredito unija nevykdė kapitalo pakankamumo, didžiausios paskolos sumos vienam skolininkui ir atvirosios užsienio valiutos pozicijos normatyvų, trys kredito unijos – kapitalo pakankamumo ir didžiausios paskolos sumos vienam skolininkui normatyvų, o penkios kredito unijos nevykdė vieno – didžiausios paskolos sumos vienam skolininkui – normatyvo. Kai kurioms kredito unijoms, nevykdančioms minėtų normatyvų, bet šalinančioms inspektavimo metu nustatytus teisės aktų pažeidimus ir veiklos trūkumus, yra nustatyti individualūs terminai, iki kurių jos privalo užtikrinti normatyvų vykdymą. Kai kurios kredito unijos 2015 m. liepos mėn. pateikė informaciją, kad ėmėsi priemonių, kuriomis jau užtikrino veiklos riziką ribojančių normatyvų vykdymą. Kredito unijoms, nevykdančioms

¹ Kredito unijoms, kurių turtas didesnis kaip 4,34 mln. Eur ir indėlių metinis augimo tempas viršija tvarų augimo tempą, taikomas atitinkamai 40, 50 arba 60 proc. dydžio likvidumo normatyvas.

² Kredito unijų, kurių reikšmingą paskolų portfelio dalį sudaro asocijuotiesiems nariams suteiktos paskolos, šis rodiklis turi būti ne mažesnis kaip 18 arba 25 proc.

veiklos riziką ribojančių normatyvų, Lietuvos bankas taiko Kredito unijų įstatyme nustatytas poveikio priemones ir duoda atitinkamus rašytinius nurodymus.

Lietuvos Respublikos Seimo Biudžeto ir finansų komitetas pritarė Tvarios kredito unijų veiklos koncepcijai, kurioje numatyti kredito unijų sistemos pertvarkos uždaviniai. Siekiant nustatyti teises Tvarios kredito unijų veiklos koncepcijos įgyvendinimo prielaidas, šiuo metu rengiami Lietuvos Respublikos teisės aktų, reikalingų numatytai kredito unijų sektoriaus sisteminei reformai įvykdyti, projektai.

Lietuvos centrinė kredito unija³. 2015 m. balandžio 1 d. LCKU vienijo 63 kredito unijas. LCKU turtas, augant indėliams, 2015 m. pirmąjį ketvirtį padidėjo 4,2 mln. Eur – iki 115,6 mln. Eur. Indėliai, padidėję 2,9 mln. Eur (iki 89 mln. Eur), buvo LCKU finansavimosi šaltinis (jais finansuojama 76 % LCKU turto). Didžiausią LCKU turto dalį (51 %) sudarė investicijos į VP, ataskaitinį ketvirtį padidėjusios 8,3 mln. EUR, ir, 2015 m. balandžio 1 d. duomenimis, siekusios 58,5 mln. Eur. LCKU investicijos į Lietuvos Respublikos Vyriausybės VP (53,4 tūkst. Eur) sudarė 91 proc. visų investicijų į VP, likusią dalį sudarė kitų Europos Sąjungos šalių (Latvijos, Kroatijos, Vengrijos, Rumunijos ir Bulgarijos) vyriausybių VP.

LCKU didinant investicijas į VP, paskolų portfelis traukėsi. Ataskaitinį ketvirtį paskolos sumažėjo 1,8 mln. Eur ir 2015 m. balandžio 1 d. sudarė 20 mln. Eur. Kredito unijoms LCKU narėms suteiktos paskolos sudarė 16,6 mln. Eur. LCKU likvidumo palaikymo rezervas, padidėjęs indėliams kredito unijose, padidėjo 0,5 mln. Eur ir 2015 m. balandžio 1 d. sudarė 4,7 mln. Eur. Lėšos stabilizacijos fonde, skirtame kredito unijų (LCKU narių) mokumui atkurti, padidėjo (iki 1,7 mln. Eur), nes LCKU narės kredito unijos į šį fondą sumokėjo avansines įmokas. **Kadangi daugelis kredito unijų 2015–2017 m. įmokas sumokėjo avansu, ateityje LCKU gali kilti sunkumų sprendžiant kredito unijų mokumo problemas.**

LCKU pajinis kapitalas nepakito – kaip ir ketvirčio pradžioje, ataskaitinę datą jis sudarė 9,4 mln. Eur. 2015 m. pirmąjį ketvirtį LCKU gautos grynosios veiklos pajamos nepadengė administracinių ir nusidėvėjimo išlaidų, todėl patirta 24 tūkst. Eur nuostolių (2014 m. tą patį laikotarpį gauta 65 tūkst. Eur pelno).

Ataskaitinį ketvirtį Lietuvos banko valdyba apsvarstė 2014 m. antrąjį pusmetį atlikto LCKU tikslinio inspektavimo rezultatus. Dėl teisės aktų pažeidimų ir veiklos trūkumų LCKU buvo įspėta ir įpareigota iki 2015 m. birželio 30 d. juos pašalinti.

³ Dėl vėlesnių LCKU ataskaitų pateikimo terminų teikiama 2015 m. I ketvirčio LCKU veiklos apžvalga.